

De trendlijnen van Stichtse Vecht en Zonnevelden

Trendlijnen

Het verhaal van het verleden doortrekken naar de toekomst. Geredeneerd vanuit de kwaliteiten

Acht trendlijnen voor Stichtse Vecht

- Krachtige basis voor omgevingsvisie
(2021 invoering omgevingswet)
- Pilot Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed (VER)
 - vele erfgoed
 - landschap en kernen

Hoe past cultuurhistorie in je gemeentelijk profiel?

Cultuurhistorie biedt kansen, bijv. voor erfgoedtoerisme en kan worden benut om de ruimtelijke kwaliteit te versterken.

Erfgoed als bouwsteen voor participatie

Cultuurhistorie geeft een gemeente letterlijk en figuurlijk kleur. Het is als het ware je eigen DNA

Hoe kunnen gemeenten erfgoed voor zich laten werken? Door het verhaal van het verleden door te trekken naar de toekomst. Dit verhaal kan dan als onderlegger voor de omgevingsvisie dienen.

Redenatie vanuit kernkwaliteiten

Focus op morgen 2013 – 2040

Ligging en rijke historie van het gebied bepalend voor kernkwaliteiten

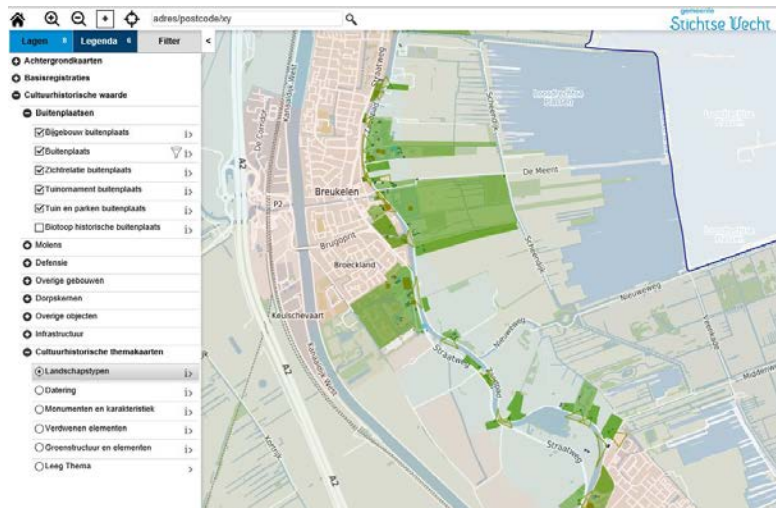
Het gaat om wat je als streek BENT. Het is een antropologische zoektocht: wat is eigen aan dit gebied.’ (Hans Mommaas)

Collegewerkprogramma Stichtse Vecht 2018 – 2022

We gaan de verhaallijnen van de ‘Kracht van Stichtse Vecht’ ruimtelijk vertalen naar trendlijnen, die als belangrijke basis dienen voor de Omgevingsvisie.

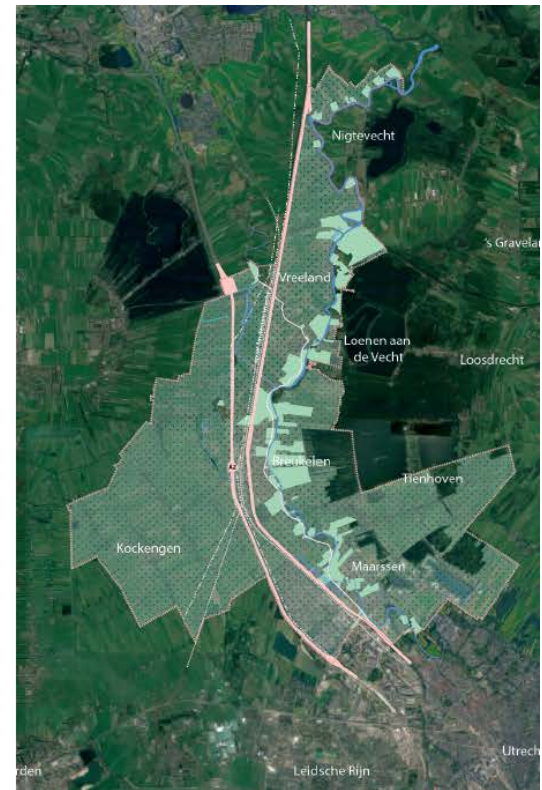
Input trendlijnen

- Kadernotitie Cultureel Erfgoed 2014
- Cultuurhistorische waardenkaart 2016
- De Kracht van Stichtse Vecht 2017
(Ambitienota cultuur)
- Trendlijnen 2018, verhaallijnen worden trendlijnen

- Trendlijnen onderlegger voor omgevingsvisie
- Erfgoedpartijen en experts betrokken
- Raad omgevingswet (10 oktober)
- Raad trendlijnen (16 oktober)
- Inwoners bijeenkomst. Participatie in omgevingsvisie
- Trendlijnen ter kennisname naar de raad (begin 2019)

Trendlijnen

De snelle en de langzame Vecht

Focus op morgen

De 'harde' en 'zachte' kant kunnen niet zonder elkaar: door de aanleg van het druk bevaren kanaal is de Vecht behouden gebleven. Anders was de Vecht kapot gevaren.'

Presentatie Paul Meurs

8 trendlijnen

Vecht, Aa en Angstel
Rivierdorpen
Veenontginningen
Buitenplaatsen
Waterlinies
Grote infrastructuur
Suburbanisatie
Recreatielandschap

De langzame Vecht en de snelle Vecht
Twee grote waarden en potenties voor de (noordelijke) Randstad

3. VEENONTGINNINGEN

Historische ontwikkeling:

Veroveren veenwildernis

Vechtweide: oude land tussen Vecht en Angstel (klei met veen)

Veenweide oost en west van de Vecht (laag veen)

Ruimtelijke logica:

Veenwilde oost: veenplassen, droogmakerijen, wigvormige verkaveling met vrije opstrek, geen achterkades,

Veenweide west: regelmatige 6-voorling copeverkaveling

Hedendaagse aanwezigheid:

Agrarisch en open landschap

Linten en dorpen (Kockengen, Tienhoven, Oud-Maarseveen)

molens

Huidige krachtenveld:

Bodemdaling, lage waterstanden

Landbouw / natuurontwikkeling

Energielandschappen?

Recreatiedruk

2.3 VEENONTGINNINGEN

MIJNBOUW, LANDBOUW EN VEENPLASSEN

De veenontginningen zijn het resultaat van twee economische cycli: het winnen van brandstof en het ontwikkelen van het veenweidegebied voor de landbouw. Beide ontwikkelingen worden gestuurd door de waterstand te regelen. Als gevolg van ontwatering daalt de bodem en komt CO₂ vrij. Dit is een onomkeerbaar proces dat na vele eeuwen ontginning in een kritieke fase is beland. Stichtse Vecht biedt een staalkaart van ontginningsfasen en ontginningsstypes van het veen. Vanaf de rivieren werd het landschap stap voor stap in ontwikkeling gebracht tot vechtweiden en veenweiden. Dit proces begon op de oeverwallen en in komgronden (klei op veen), en ging later verder met grote ontginningen in de oostelijke veengebieden. Zo ontstonden drie de vechtweiden in de komgronden ten oosten en ten westen van de V. hebben verschillende verkavelings kenmerken opgeleverd, die nog go. Het westelijk veenweidegebied werd landbouw, inclusief een dorp en tw. Het oostelijk veenweidegebied bes droogmakerijen, als gevolg van gro de zestiende eeuw. Dit gebied is gr recreatiegebied geworden.

De bundel met grote infrastructuur doorsnijdt het Vechtweidegebied. C westelijk veenweidegebied (landbo komen te liggen van de Vecht en de Sommige dwarsverbindingen (weg tussen de dorpen op de oeverwallen in het veenweidegebied zijn door n afgesneden.

Uitzonderlijke kwaliteiten

- Veenweide oost: in dit gebied zijn drie processen (ontginning, verving en droogmakerij) te onderscheiden. Het landschap is divers met de Bethunepolder, de linten van Tienhoven en Oud-Maarseveen, de veenplassen en de het veengebied met zijn wigvormige kavels. Het is tevens van waarde als natuur- en recreatiegebied.
- Vechtweide noord: voedselrijke klei-weilanden en een open landschap met enkele boerderijen tussen Vecht en kanaal. Sterke samenhang met de Vecht.
- Veenweide west: open landschap met regelmatige zes-voorling copeverkaveling. De bebouwing is

Huidige krachtenveld

- Voor de veenweidegebieden is inklinking en bodemdaling een urgente opgave. Sommige gebieden liggen meters lager dan de Vecht en worden steeds moeilijker om droog te houden (westelijk veengebied: 8 mm zakking van het maaiveld per jaar. In Kockengen daalt de bodem zelfs 1,9 à 3,7 cm per jaar.)
- Een aantal gevolgen van bodemdaling zijn al in beeld:, zoals de noodzaak om de riolering aan te passen, vernatting van de landbouw: natuurinclusieve landbouw, visteelt in de sloten, aquatische teelt; fundering bebouwing: drijvend bouwen; waterbeheer: onderwaterdrainage; dijken: ophogen; infrastructuur: ophogen wegen; landschap: zonneakkers; natuur; biodiversiteit; klimaat vanwege CO₂ die vrijkomt van landbouw en uit het inklinkende veen.
- De schaal, maat en samenstelling van het veenweidelandschap biedt ruimte voor de wateropgave (waterberging) en energietransitie (zonneweides of windmolens) in combinatie met recreatieve natuurontwikkeling. Openheid, leesbaarheid van de ontginningsverkaveling en evolutie van het agrarisch

Knelpunten

- Vechtweide tussen snelweg en kanaal: grote infrastructuur (kanaal, spoor- en snelweg) snijdt dwars door dit open landschap tussen de Vecht en de Angstel. Oude routes, structuren en samenhangende gebieden worden abrupt doorsneden. Hierdoor is het landschap versnipperd geraakt.
- Ten zuiden van dit gebied zijn delen van het vechtweide landschap aangetast door de invulling met industrie (ter hoogte van Breukelen).
- Bodem van veenweidegebied oost is dermate ingeklonken dat oorspronkelijke agrarische functie op (korte) termijn niet meer mogelijk is. Alternatieven

Agenda

- Houd het landschap open en groen. Zet in op alternatieven die passen bij het open en groene karakter van het veenweidegebied. Er is ruimte voor ingrepen t.b.v. de wateropgave, energietransitie, recreatie en natuurontwikkeling. Zorg wel dat bepaalde panorama's vanuit de snelweg open blijven en doorzichten van oost naar west in stand blijven, rekening houden met de verkaveling van het slagenlandschap en de evolutie van het agrarisch gebruik.
- Zorg dat het kenmerkende landschapsprofiel van Stichtse Vecht (veenweide-oost, vechtweide, veenweide-west) op enkele plekken herkenbaar en beleefbaar blijft.
- Sluit aan op de verkaveling en de samenhang van het landschap met de rivieren Vecht en Angstel.
- Zorg voor verbindingen die de samenhang tussen veenweiden, vechtweiden, oeverwallen en rivieren versterken.
- Behoud samenhang tussen bodemsamenstelling, inrichting van het landschap en de bebouwing.

1. VECHT, AA en ANGSTEL

Historische ontwikkeling:
Rivier ter afwatering van (hoge) veengebieden.
Oeverwallen en veenwildernissen
Romeinen, Vikingen, Friezen en Franken
Oeverwallen en rivier als handelsroute

Ruimtelijke logica:
Oude profiel: veenafwatering via laag gelegen rivier
Oeverwallen met oude handelsroutes
Archeologische rijkdom

Hedendaagse aanwezigheid:
Inversie: door ontvening, slibafzetting en bemaling is het profiel omgekeerd.
De Vecht is een hoog element in het landschap.

Huidige krachtenveld:
Wateropgave
Verstedelijkingsdruk en recreatiedruk
Verkeer (congestie op en om de rivieren)

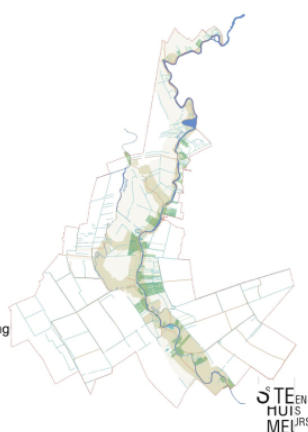
4. BUITENPLAATSEN

Historische ontwikkeling:
Stedelijke occupatie Vechtoevers

Ruimtelijke logica:
Landgoederen en buitenplaatsen
Nut en lust

Hedendaagse aanwezigheid:
Zones met 72 buitenplaatsen
Verkavelde buitenplaatsen
Verstedelijkte buitenplaatsen

Huidige krachtenveld:
Herstel oorspronkelijk gebruik
Nieuwe buitenplaatsen en natuurontwikkeling
Schaalverkleining en schaalvergroting

6. GROTE INFRASTRUCTUUR

Historische ontwikkeling:
Nieuwe verbindingen: spoor (1843),
kanaal (1884) en snelweg (1954).

Ruimtelijke logica:
Grote lijnen, grootschalig landschap
Ontwikkelingen bij stations, haven en
(3) afslagen

Hedendaagse aanwezigheid:
Bundel ten westen van oude linten

Huidige krachtenveld:
Opschalen
Energieopgave
Verstedelijkingsopgave

2. RIVIERDORPEN

Historische ontwikkeling:
Grens Holland en 't Sticht; conflictgebied / handelszone
Oeverwallen: kastelen, kerken, dorpen en markten
Dorpenlint: Oud-Zuilen, Maarssen, Breukelen,
Nieuwersluis, Loenen aan de Vecht, Vreeland,
Nigtevecht, Loenersloot, Nieuwe ter Aa, Kockengen.

Ruimtelijke logica:
Lint met kasten, kerken en dorpen
Oriëntatie op het water

Hedendaagse aanwezigheid:
Historische kommen als verzorgingscentra
Marktfunctie, woongebied, voorzieningen

Huidige krachtenveld:
Verstedelijkingsdruk en recreatiedruk
Wonen en verkeer
Leefbaarheid en economische slagkracht

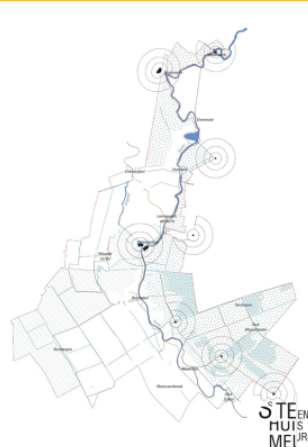
5. WATERLINIES

Historische ontwikkeling:
Afgredelen van de grens:
waterverdediging van de Oude en
Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Ruimtelijke logica:
Strategisch landschap met
waterwerken en militaire werken.

Hedendaagse aanwezigheid:
Monumentaal landschap NHW en
fragmenten OHW.

Huidige krachtenveld:
Werelderfgoed
Hergebruik werken
Wateropgave
Energieopgave

7. SUBURBANISATIE

Historische ontwikkeling:
Rijksbeleid grote nota's, urbanisatie
platteland

Ruimtelijke logica:
Industriezones (Maarssen, Breukelen)
Uitbreidingswijken rondom de kernen
Nieuwe dorpen; dubbele oriëntatie
(oude linten en nieuwe infra).

Hedendaagse aanwezigheid:
Suburbane zones rondom Maarssen,
Breukelen en Loenen.
Footlose nieuwe dorpen
Maarssebroek (25k) Op Buuren (1,6k)

Huidige krachtenveld:
Verdichten en upgraden
Verdere sprawl; woningbouwopgave
Wegdrukken andere trendlijnen

3. VEENONTGINNINGEN

Historische ontwikkeling:
Veroveren veenwildernis
Vechtweide: oude land tussen Vecht en Angstel (klei met
veen)
Veenweide oost en west van de Vecht (laag veen)

Ruimtelijke logica:
Veenwilde oost: veenplassen, droogmakerijen, wigvormige
verkaveling met vrije opstrek, geen achterkades,
Veenweide west: regelmatige 6-vooring copeverkaveling

Hedendaagse aanwezigheid:
Agrarisch en open landschap
Linten en dorpen (Kockengen, Tienhoven, Oud-
Maarseveen)
molens

Huidige krachtenveld:
Bodemdaling, lage waterstanden
Landbouw / natuurontwikkeling
Energieelandschappen?
Recreatiedruk

8. RECREATIELANDSCHAP

Historische ontwikkeling:
Massarecreatie o.i.v. trein, bus en auto
Buiten van de Randstad

Ruimtelijke logica:
Water-gerelateerde vrije tijds economie

Hedendaagse aanwezigheid:
Veenplassen
Veenweidegebieden: kamperen bij boer
Oeverwal; buiteplaatsen, herenkamers
Noorderpark
Fiets-, wandel-, en vaarroutes

Huidige krachtenveld:
Recreatiedruk
(Inter)nationaal toerisme

1. VECHT, AA en ANGSTEL

 grenzen Stichtse Vecht

 Vecht, Aa en Angstel

 kleigronden

 veengronden

 zandgronden

 bodemassociatie

 antropogeen

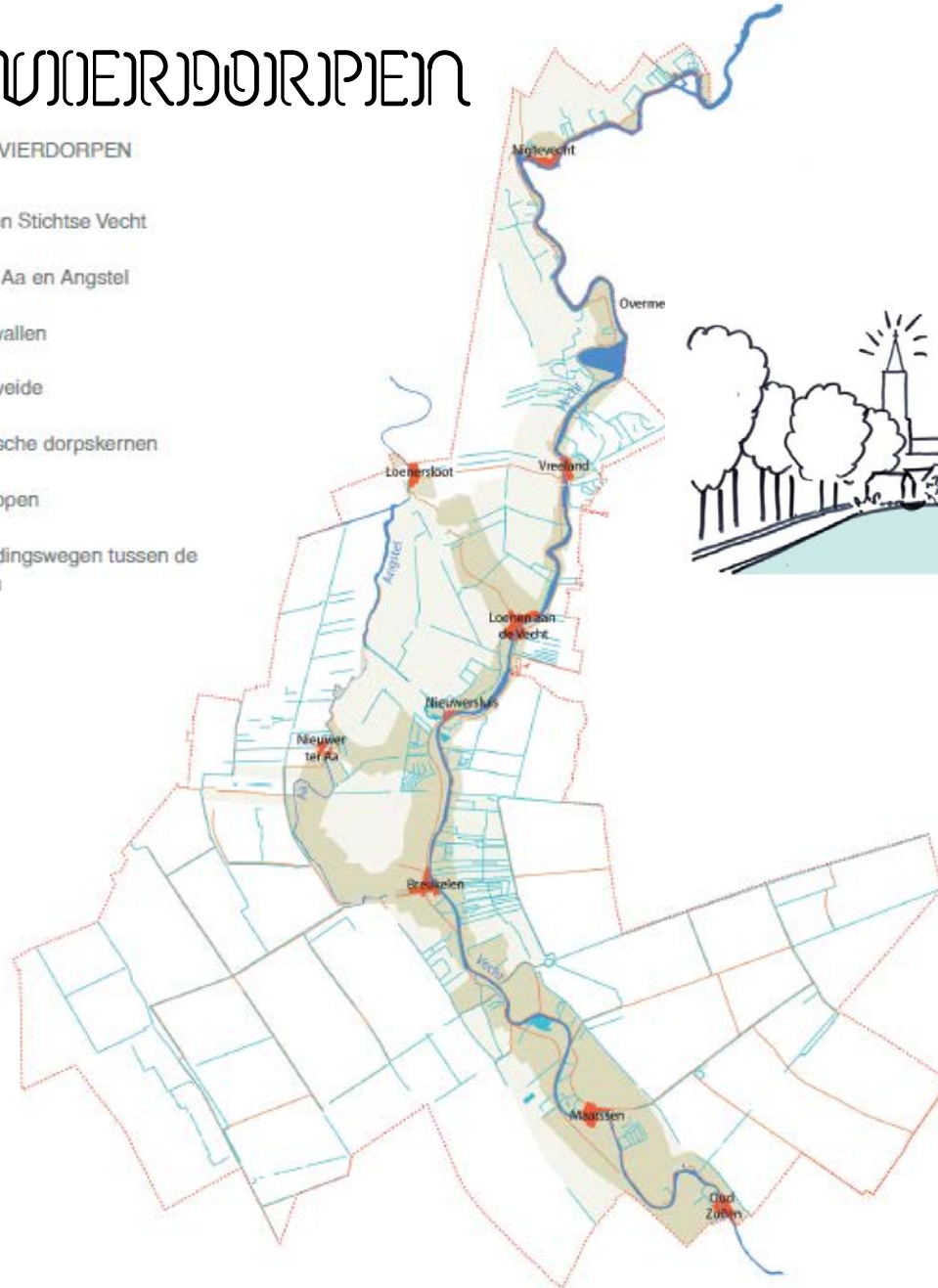
 oeverwallen

2. RIJ(S)OER(D)ORPEN

TRENDLIJN RIVIERDORPEN

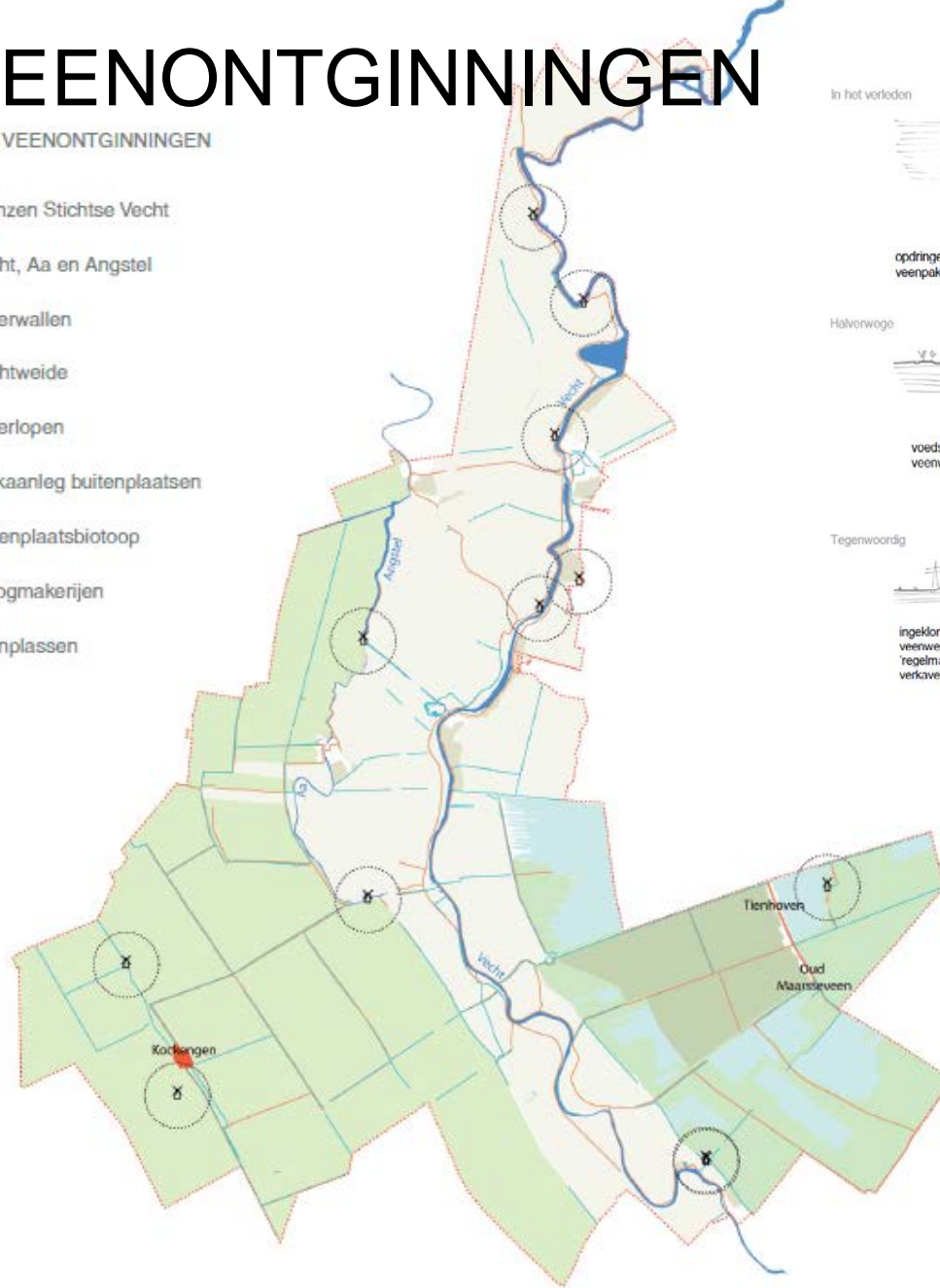
- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- oeverwallen
- Vechtweide
- historische dorpskernen
- waterlopen
- verbindingswegen tussen de kernen

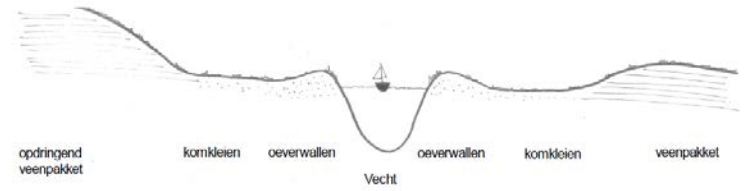
3. VEENONTGINNINGEN

TRENDLIJN VEENONTGINNINGEN

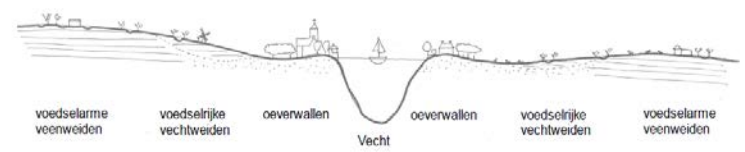
- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- oeverwallen
- Vechtweide
- waterlopen
- parkaanleg buitenplaatsen
- buitenplaatsbiotoop
- droogmakerijen
- veenplassen

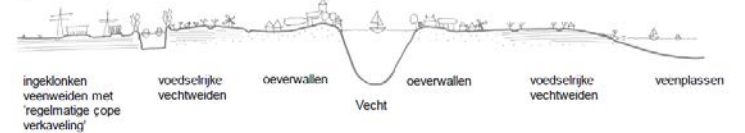
In het verleden

Halverwege

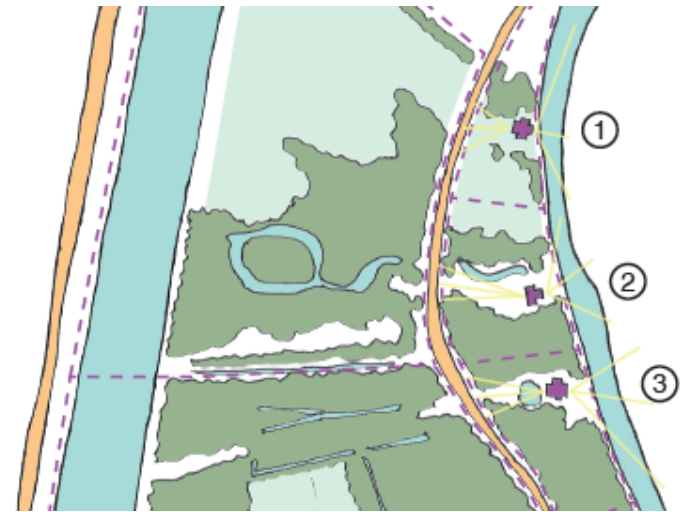
Tegenwoordig

4. BUITENPLAATSEN

TRENDLIJN BUITENPLAATSEN

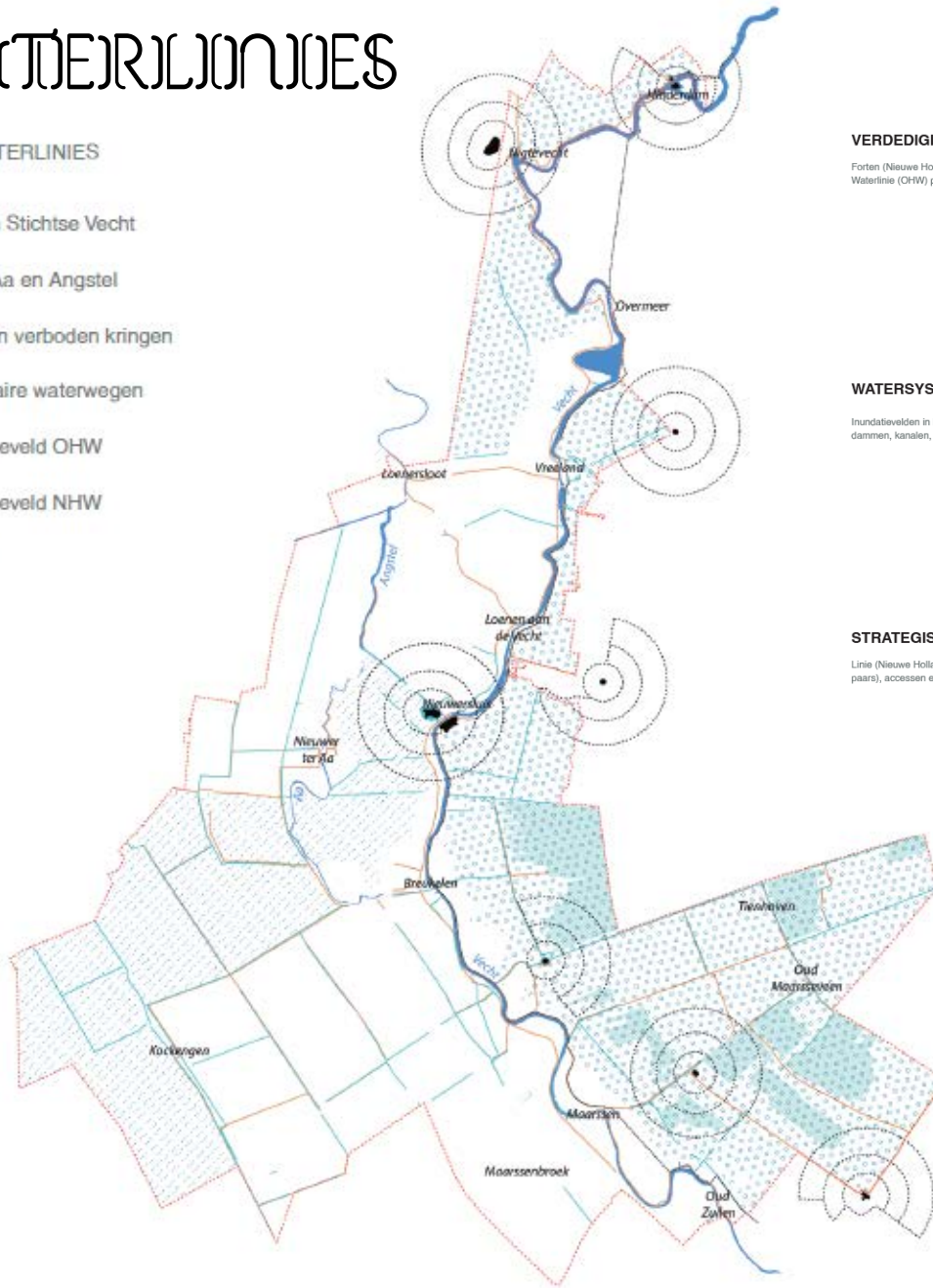
- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- oeverwallen
- Vechtweide
- waterlopen
- parkaanleg buitenplaatsen
- buitenplaatsbiotoop

5. WATERLINIES

TRENDLIJN WATERLINIES

- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- forten en verboden kringen
- secundaire waterwegen
- inundatieveld OHW
- inundatieveld NHW
- plassen

VERDEDIGINGSWERKEN

Forten (Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) blauw en Oude Hollandse Waterlinie (OHW) paars) en groepschuilplaatsen.

WATERSYSTEEM

Inundatievelden in kommen (NHW blauw en OHW paars), dijken, dammen, kanalen, sluisen en wateringen.

STRATEGISCH LANDSCHAP

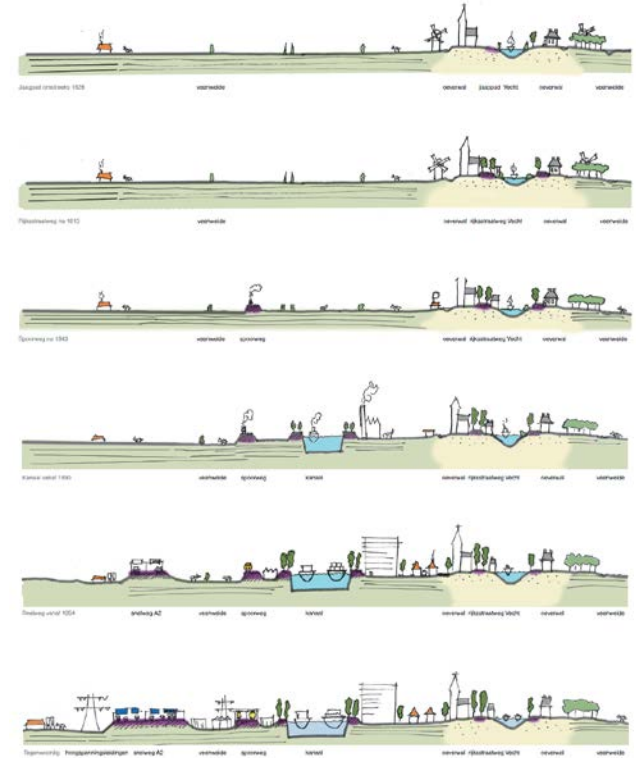
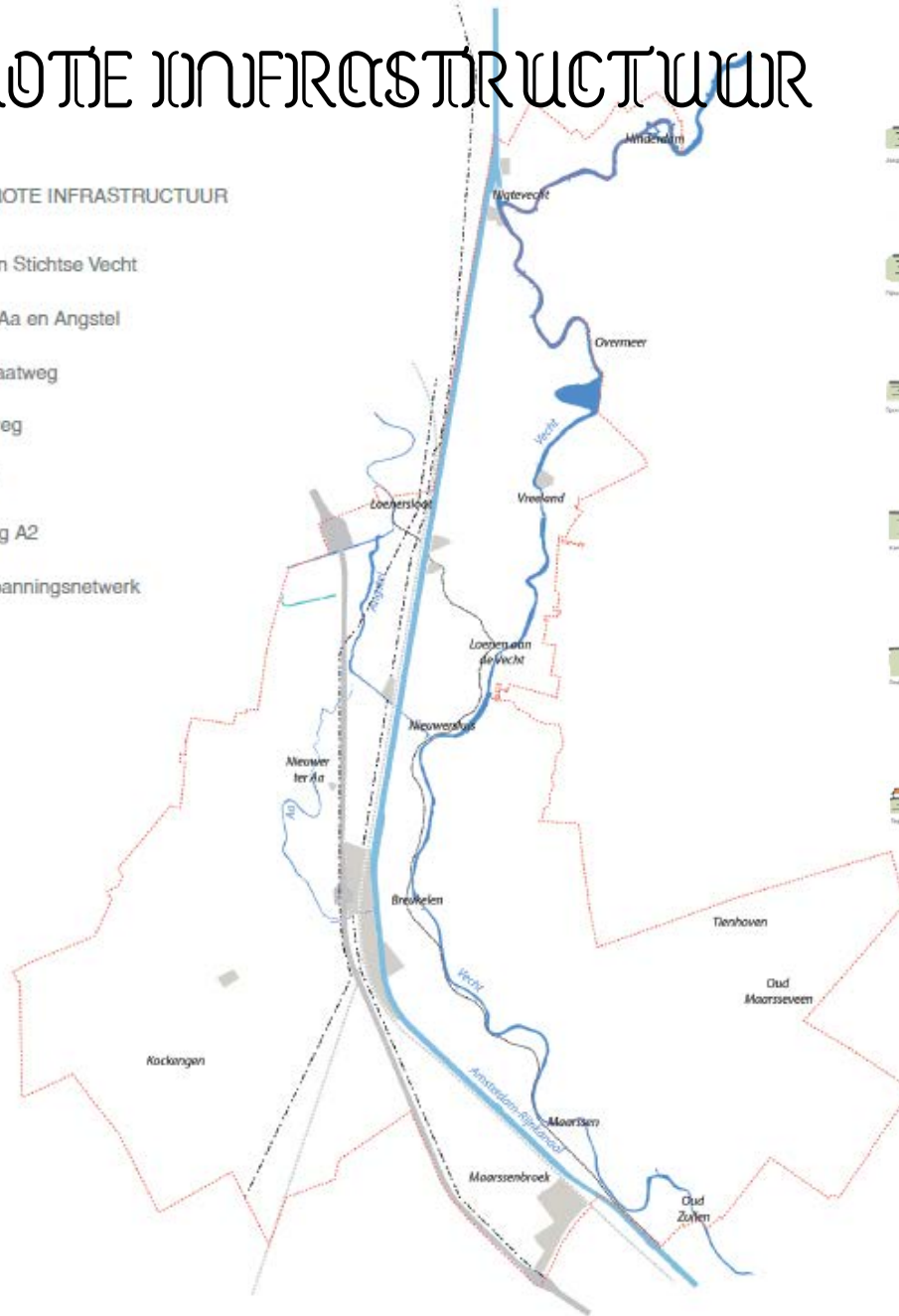
Linie (Nieuwe Hollandse Waterlinie rood en Oude Hollandse Waterlinie paars), accessen en verboden kringen.

6. GROTE INFRASTRUCTUUR

TRENDLIJN GROTE INFRASTRUCTUUR

- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- rijksstraatweg
- spoorweg
- kanaal
- snelweg A2
- hoogspanningsnetwerk

7. SUBURBANISATIE

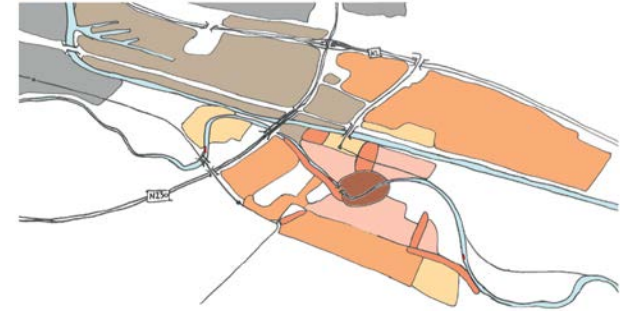
TRENDLIJN SUBURBANISATIE

- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- historische dorpskernen
- suburbane woongebieden
- industriegebieden
- verbindingswegen tussen de kernen
- secundaire waterlopen
- kanaal
- spoor
- snelweg
- plassen

LEGENDA

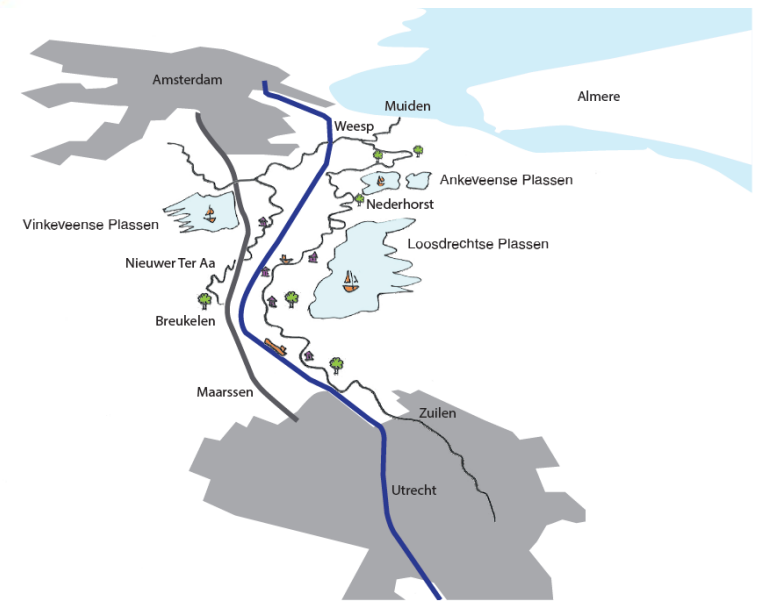
- historische dorpskern
- uitbreidingsgebied interbellum
- grote naoorlogse uitbreidingen
- uitbreidingen van jaren 70 tot en met jaren 90
- uitbreidingen na 2000
- woortdalen
- industriegebieden

8. RECREATIEELANDSCHAP

TRENDLIJN RECREATIELANDSCHAP

- grenzen Stichtse Vecht
- Vecht, Aa en Angstel
- historische dorpskernen
- ecologische hoofdstructuur
- groene contour
- noorderpark
- recreatiegebieden
- verbindingswegen tussen
- waterlopen
- plassen

Relatie tot opgaven

“Het verhaal van ons verleden als inspiratie voor opgaven van nu” (RCE, erfgoed en ruimte)

Opgaven Stichtse Vecht waarbij je trendlijnen gaat gebruiken:

- Woningbouwopgave
- Energieopgave
- Bodemdaling
- Balans toeristisch recreatief
- Mobiliteit
- Bodemdaling
- werelderfgoed NHW

Relatie tot opgaven

trendlijnen	opgaven	toeristisch-recre.	balans	bodemdaling	woningbouw	energie	infrastructuur	Werelderfgoed NHW-	etc.	etc.
		De Vecht	+	+	-	-	+	+		
Kasteeldorpen	+	-	-	-	-	-				
Voormalige veenwildernissen	±	+	±	+	±	-				
Buitenplaatsen	+	-	-	-	±	+				
Waterlinies	+	+	-	-	±	+				
Grote infrastructuren	±	-	+	±	+	±				
Suburbanisatie	-	±	+	+	+	-				
Recreatielandschap	+	±	-	±	+	+				